

τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς χώρας ταύτης. Εἶνε ἄξιον θαυμασμοῦ πόσον σταθερὸς καὶ φρόνιμος ἀνεδείχθη ὡς ὁπλαρχηγὸς ὁ τοσοῦτον ὁρμητικὸς, καὶ ιδιότροπος ἀνὴρ· αἱ ἐπιτυχίαι ὅμως αὐτοῦ, ἦσαν κατώτεραι τῶν προσδοκιῶν αὐτοῦ ἐνεκα διχονοιῶν. Ἡ θλίψις αὐτοῦ καὶ ἀηδία διὰ ταύτας ἐνήργησαν ἐπιβλαβέστατα ἐπὶ τῶν ἄλλως εὐερεθίστων νεύρων τοῦ Βύρωνος· ἐντεῦθεν ὑπέκυψε καὶ εἰς προσβολὰς ἐπιληψίας. Οὐχ ἦττον δὲν παρέλιπε πᾶσαν εὐκαιρίαν ὅπως μὴ καθησυχάζῃ· ἐκολύμβη λ. χ. καθημερινῶς ἐν τῇ θαλάσῃ μέχρι καμάτου καὶ ἵππευε μέχρις ὑπερβολικοῦ κόπου. Κακοήθης πυρετὸς ἦτον ἡ συνέπεια τούτου καὶ ἐντεῦθεν ὁ θάνατος αὐτοῦ τὴν 19 Ἀπριλίου 1824. Ἡ Ἑλλὰς ἐπένθησε βαθέως διὰ τὸν ἄνδρα, διετάχθη γενικὴ πενθηφορία τῆς χώρας καὶ πᾶσα ἡ Εὐρώπη συνεκινήθη ἐκ τοῦ τραγικοῦ θανάτου τοῦ ποιητοῦ καὶ ἥρωος τῆς ἐλευθερίας. Ἡ καρδία αὐτοῦ κατετέθη εἰς Μαυσωλεῖον, ἐν Μεσολογγίῳ, τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ μετηνέχθη ὑπὸ τοῦ φίλου αὐτοῦ κόμητος Γάμβα, ἀδελφοῦ τῆς ἐρωμένης του, εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἐνεταφιάσθη εἰς τοὺς τάφους τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ. Ὁ μέγιστος τῶν νεωτέρων ποιητῶν τῆς Ἀγγλίας δὲν ἠδυνήθη νὰ λάβῃ μνημεῖον ἐν Οὐεστμινστέρω, τῷ Πανθέῳ τῆς Ἀγγλίας, διότι αὐτόθι δὲν ἠθέλησαν νὰ συγχωρήσωσι τὰς βλασφημίας αὐτοῦ καὶ τὸν ἀνῆθικον βίον.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ).

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ

ΚΑΙ

ΒΕΡΝΕΡΕΤΤΑ.

Ἐκ τῶν τοῦ Alfred de Musset.

(Συνέχ. ἀπὸ φυλλ. Β'. Γ'. Δ'. καὶ Ε'. τέλος).

IX

Μόλις μετὰ δέκαπέντε ἡμέρας ἡ Βερνερέττα ἦτο πλέον ἐκτὸς κινδύνου, ἐγειρο-

μένη μικρὸν τῆς κλίνης καὶ λαμβάνουσα ὀλίγην τροφήν. Ἀλλ' ἡ ὑγεία της κατεστράφη, κατὰ τὸ λέγειν δὲ τοῦ ἱατροῦ ἐμελλε νὰ πάσχῃ ἐφ' ὅρου ζωῆς.

Ὁ Φρειδερίκος δὲν τὴν ἐγκατέλειπεν οὐδόλως. Ἀγνοῶν εἰσέτι τὸ αἷτιον τὸ ὠθῆσαν αὐτὴν πρὸς τὴν αὐτοκτονίαν, ἠπόρει προσέτι πῶς οὐδεὶς ἐν τῷ κόσμῳ, οὔτε τὴν ἐλαχίστην ἐπὶ τούτῳ ἔδειξεν ἀνησυχίαν· καὶ τῶντι ἀπὸ δεκαπέντε ἡδὴ ἡμερῶν, οὔτε συγγενῆς, οὔτε ξένος ἐπεσκέφθη αὐτήν. Ἀραγε ὁ νέος αὐτῆς ἐραστὴς τὴν ἐγκατέλειπεν εἰς τοιαύτην κατάστασιν, αἰτία δὲ τῆς ἀπελπισίας τῆς Βερνερέττας ἦτο ἡ ἐγκατάλειψις αὐτῆς; Καὶ αἱ δύο αὗται εἰκασίαι ἐφαίνοντο ἀπίθανοι τῷ Φρειδερίκῳ· ὁ φίλος του ὅμως ἔδωκεν αὐτῷ καλῶς νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἡ Βερνερέττα δὲν ἠθέλην ἐξηγηθῆ ποτε ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ, ὥστε ἔμενεν ὁ δυστυχὴς νέος ἐν τρομερᾷ ἀμφιβολίᾳ, ταραττόμενος ὑπὸ ἐσωτερικῆς ζήλοτυπίας, κατακρατούμενος δὲ πάλιν ὑπὸ ἔρωτος καὶ οἴκτου.

Ἐν μέσῳ τοιαύτων ταραχῶν ἡ Βερνερέττα τῷ ἐδείκνυε ζωηρατάτην τρυφερότητα· εὐγνωμονοῦσα τὰ μάλα διὰ τὰς παρεχομένας αὐτῇ περιποιήσεις ἐφαίνετο μᾶλλον εὐθυμὸς ἥποτε, ἀλλ' ἡ εὐθυμία της ἦτο μελαγχολικὴ καὶ, οὕτως εἰπεῖν, κεκαλυμμένη ὑπὸ τῶν πόνων. Πᾶσαν δυνατὴν κατέβαλλε προσπάθειαν διὰ νὰ τὸν διασκεδάζῃ καὶ νὰ τὸν πείσῃ νὰ μὴ τὴν ἐγκαταλείψῃ μόνην. Ἀναχωροῦντα ἡρώτα αὐτὸν κατὰ ποίαν ὥραν ἐμελλε νὰ ἐπιστρέψῃ, ἐπεθύμει νὰ τὸν βλέπῃ γευματίζοντα παρὰ τὸ προσκεφάλαιόν της καὶ ν' ἀποκοιμᾶται κρατοῦσα τὴν χεῖρά του. Μυρία διηγήματα χάριν διασκεδάσεως ἔλεγεν αὐτῷ περὶ τοῦ βίου της ἐν τῷ παρελθόντι, προκειμένου ὅμως περὶ τοῦ παρόντος καὶ περὶ τῆς ἀπαισίου αὐτῆς πράξεως, ἔμενε βωβή. Οὔτε εἰς τὰς ἐρωτήσεις, οὔτε εἰς τὰς παρακλήσεις τοῦ Φρειδερίκου ἀπάντησιν ἔδιδέ ποτε, ἂν δ' οὗτος ἐπέμενε πολὺ, καθίστατο ἀμέσως σκυθρωπὴ καὶ τεθλιμμένη.

Ἐσπέραν τινὰ ἔκειτο ἐπὶ τῆς κλίνης της· πρὸ μικροῦ πάλιν τὴν ἐκφλεβοτόμησαν καὶ ἐξήρχετο ἀκόμη ὀλίγον αἷμα ἐκ τῆς ἡμι-κλεισθείσης πληγῆς. Μειδιῶσα ἐθεώρει κυ-

λινδούμενον ἐπὶ τοῦ ὡς μάρμαρον λευκοῦ βραχίονός της ἐν δάκρυ πορφυροῦν.

— Μὲ ἀγαπᾷς ἀκόμη; εἶπεν εἰς τὸν Φρειδερίκον· δὲν μὲ ἀηδιάζεις διὰ τὰ τοιαῦτα δεινά μου;

— Σὲ ἀγαπῶ, ἀπεκρίθη, καὶ οὐδὲν πλέον θὰ μᾶς ἀποχωρίσῃ.

— Εἶνε ἀληθές; ἐπανελάβε φιλοῦσα αὐτόν· δὲν μὲ ἀπατάς; εἶπέ μοι, ἂν ᾔηνε ὄνειρον.

— Ὅχι, δὲν εἶνε ὄνειρον, ὅχι, ὦραία μου καὶ προσφιλὴς ἐρωμένη· ἃς ζῶμεν ἡσυχὴ καὶ εὐτυχεῖς.

— Φεῦ! δὲν δυνάμεθα, δὲν δυνάμεθα! ἀγωνιώσα ἐφώνησε. Προσέθεσε δὲ καὶ χαμηλῇ τῇ φωνῇ; Ἄν δὲν δυνάμεθα, ἐπαναρχίζω.

Μολονότι ἐψιθύρισε τὰς τελευταίας αὐτὰς λέξεις, ὁ Φρειδερίκος τὰς ἤκουσε καὶ ἐφρικίασε. Τὴν ἐπαύριον τὰς ἐπανελάβε εἰς τὸν Γεράρδον.

— Τὸ ἀπεφάσισα, εἶπε· δὲν εἰξεύρω τί ὁ πατήρ μου θὰ εἴπῃ, ἀλλὰ τὴν ἀγαπῶ καὶ δὲν θὰ τὴν ἀφήσω ν' ἀποθάνῃ· ἃς γίνῃ ὅ,τι γίνῃ.

Καὶ τῶντοι ἔλαβεν ἀπόφασιν ἐπικίνδυνον, ἀλλὰ καὶ τὴν μόνην ἣν ἠδύνατο νὰ λάβῃ. Ἐγραψεν εἰς τὸν πατέρα του ἐμπιστευόμενος αὐτῷ τοὺς ἔρωτάς του. Ἐλησμόνησεν ἐν τῇ ἐπιστολῇ του τὴν ἀπιστίαν τῆς Βερνερέττας· ἀνέφερε μόνον περὶ τῆς ὠραϊότητος αὐτῆς, τῆς σταθερότητος, τῆς γλυκυθύμου ἐπιμονῆς της ὅπως τὸν ἐπανάδῃ, τέλος, περὶ τῆς τρομερᾶς ἀποπαίρας αὐτῆς. Ὁ πατήρ τοῦ Φρειδερίκου, γέρων ἐβδόμη-κοντούτης ἡγάπα καὶ τῆς ζωῆς του πλειότερον τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱόν· κατεσπευσμένως ὅθεν ἔτρεξεν εἰς Παρισίους, συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς του δεσποινίδος Χομβέρτου, γραίας παρθένου, μάλα θρήσκου Δυστυχῶς οὔτε ὁ τίμιος πατήρ, οὔτε ἡ καλὴ θεία εἶχον τὴν ἀρετὴν τῆς ἐχεμυθείας, ὥστε ἅμα τῇ ἀφίξει των πάντες οἱ γνώριμοι ἔμαθον, ὅτι ὁ Φρειδερίκος ἦτο ἐρωτευμένος· μέχρι παραφροσύνης μὲ μίαν ἐργάτιδα δηλητηριασθεῖσάν ποτε δι' αὐτόν. Μετ' οὐ πολὺ προσέθεσαν, ὅτι ἤθελε νὰ τὴν νυμφευθῇ οἱ κακόβουλοι διεκωδώνον ὅτι τοῦτο θεωρεῖται σκάνδαλον, ἀτιμία τῆς οἰκογενείας,

ἡ δὲ δεσποινὶς Δαρσὺ, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ὑπερασπίζεται τὸν νέον, διηγήθη πᾶν ὅ,τι ἐγνώριζε μετὰ ῥωμαϊτικωτάτων λεπτομερειῶν. Ἐν ἐνί, ὁ Φρειδερίκος θέλων ν' ἀποτρέψῃ τὴν θύελλαν, ἐπέσυρεν αὐτὴν πανταχόθεν κατὰ τῆς κεφαλῆς του.

Καὶ κατ' ἀρχὰς παρουσιάσθη ἐνώπιον τῶν συναθροισθέντων γονέων του, συγγενῶν καὶ φίλων, ὅπως ὑποστῇ εἰδός τι ἀνακρίσεως· καὶ ναὶ μὲν δὲν ἐφέροντο ὡς πρὸς ἐνοχον, διότι ἀπ' ἐναντίας ἐφαίνοντο ἐπεικέστατοι ὅσῳ τὸ δυνατόν, ἀλλ' ἐχρεώσται νὰ καταδείξῃ γυμνὴν καθόλου τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ ν' ἀκούσῃ αὐτοὺς διαφιλονεικούντας τὰ μυχιαίτατα μυστικά του· περιττὸν εἶνε νὰ εἴπωμεν, ὅτι μεθ' ὅλα αὐτὰ οὐδὲν ἀπεφασίσθη. Ὁ Κ. Χομβέρτος ἠθέλησε νὰ ἴδῃ τὴν Βερνερέτταν· ὑπῆγε πρὸς αὐτήν, τῇ ὥμειλσε διὰ μακρῶν, καὶ μυρίας τῇ ἀπέτεινεν ἐρωτήσεις, εἰς ἃς πᾶσας ἡ νεᾶνις ἀπήντησε μετὰ τοσαύτης χάριτος καὶ ἀφελείας, ὥστε συνεκινήθη ὁ γέρων, διότι, ὡς πᾶς τις, ἔσχε καὶ αὐτὸς ἐν τῇ νεότητί του μικροὺς τινας ἔρωτας. Ἐκ τῆς συνεντεύξεως ταύτης ἐξῆλθε τεταραγμένος καὶ ἀνησυχῶν. Προσεκάλεσε τὸν υἱόν του λέγων αὐτῷ, ὅτι ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν νὰ κάμῃ μικράν τινα θυσίαν χάριν τῆς Βερνερέττας, ἂν ὑπέσχετο αὕτη, ἅμα ἀναρρώσῃ, νὰ μάθῃ τέχνην τινα. Ὁ Φρειδερίκος μετεβίβασε τὴν πρότασιν ταύτην εἰς τὴν φίλην του.

— Καὶ σὺ τί θὰ κάμῃς, εἶπεν αὕτη· θὰ μείνῃς ἢ θὰ φύγῃς;

Ἀπήντησεν ὅτι θὰ μείνῃ, ἀλλὰ δὲν ᾔην τοιαύτη καὶ τῆς οἰκογενείας του ἡ γνώμη. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὁ Κ. Χομβέρτος ἦτο δυστροπώτατος, ἀνοικονόμητος. Παρέστησεν εἰς τὸν υἱόν του τὸν κίνδυνον, τὴν ἐντροπὴν, τὸ ἀδύνατον τοιαύτης συνέ-νώσεως· μὲ λόγους γλυκεῖς καὶ μεμετρημένους ἀπέδειξεν αὐτῷ, ὅτι χάνει τὴν φήμην του, καταστρέφει τὸ μέλλον του. Ἀφοῦ δὲ τὸν ἠγάγκασε νὰ σκεφθῇ ὠρίμως, μετεχειρίσθη ἐπὶ τέλους τὸ ἀκαταγώνιστον ἐκείνο ἐπιχείρημα, τὸ συνιστῶν τὴν πατρικὴν παντοδυναμίαν· ἰκέτευσε τὸν υἱόν του. Οὗτος δὲ ὑπεσχέθη ὅ,τι τῷ ἐζήτουν. Τοσοῦτοι κλονισμοί, τοσαῦτα διάφορα συμφέροντα τὸν ἐτάραξαν, ὥστε ἠγνόει ὅποιαν ἀπόφασιν νὰ

λάβῃ καὶ πανταχόθεν βλέπων τὴν δυστυχίαν ἐπιπίπτουσιν δὲν ἐτόλμα οὔτε νὰ παλαίσῃ, οὔτε νὰ ἐκλέξῃ. Καὶ ὁ Γεράρδος αὐτὸς, ὅστις συνήθως ἦτο γενναῖος, ἐζήτει μάτην μέσον σωτηρίας καὶ εὕρισκετο εἰς τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην νὰ λέγῃ, ὅτι πρέπει ν' ἀφήσωσι τὰ πάντα εἰς τὴν διάθεσιν τῆς εἰμαρμένης.

Δύο ἀπροσδόκητα συμβεβηκότα ἥλλαξαν αἰφνιδίως τὰ πράγματα. Ὁ Φρειδερίκος ἡμέραν τινα ἦτο μόνος ἐν τῷ δωματίῳ αὐτοῦ, ὅτε εἶδεν εἰσερχομένην τὴν Βερνερέτταν ὡχρὰν καὶ μὲ τὴν κόμην ἄτακτον· οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἔνεκα τῆς σφοδρᾶς αὐτῆς ἐξάψεως ἔλαμπον τρομερὰ, ἡ δ' ὁμιλία αὐτῆς ἀσυνήθως πῶς ἦτο βραχεῖα καὶ ἀγέρωχος. Ἦλθεν, ὡς ἔλεγε, ν' ἀναγκάσῃ τὸν Φρειδερίκον νὰ ἐξηγηθῇ.

— Θέλεις λοιπὸν νὰ μὲ φανεύσῃς; ἤρωτησεν αὐτόν. Μὲ ἀγαπᾷς ἢ ὄχι; ἢ μήπως εἶσαι παιδίον καὶ ἔχεις ἀνάγκην τῶν ἄλλων διὰ νὰ ἐνεργήσῃς; Διατί, ὡς ἀνόητος, συμβουλεύεις τὸν πατέρα σου, ἂν πρέπει νὰ κρατήσῃς τὴν ἐρωμένην σου; Τί ποθοῦν οἱ ξένοι αὐτοί; Νὰ μᾶς ἀποχωρίσουν. Ἄν λοιπὸν καὶ σὺ ὅπως αὐτοὶ τὸ θέλῃς, δὲν ἔχεις χρεῖαν τῆς γνώμης αὐτῶν καὶ ἔτι ὀλιγωτερον, ἂν δὲν τὸ θέλῃς. Θέλεις ν' ἀναχωρήσῃς; Λάβε με ὁμοῦ. Ἐργασίαν οὐδέποτε θὰ μάθω· εἰς τὸ θέατρον δὲν δύναμαι ἐκ νέου νὰ εἰσαχθῶ, διότι εἰμαι τοιαύτη, ὅποια εἰμαι· ὥστε ἀποφάσισον. Ἀναμένουσα, πάσχω πολὺ.

Μίαν σχεδὸν ὥραν ὠμίλει μετὰ τοῦ τοιούτου ὕφους διακόπτουσα τὸν Φρειδερίκον, ἅμα ζητοῦντα ν' ἀπαντήσῃ. Μάτην οὗτος προσεπάθησε νὰ τὴν καταπραΰνῃ· εἰς οὐδένα ἠδύνατο νὰ ἐνδώσῃ λόγον ἐξαφίς τοσοῦτον σφοδρᾶ. Ἐπὶ τέλους, ἀπηυδηκυῖα ἐκ τοῦ κόπου ἡ Βερνερέττα ἤρχισε νὰ κλαίῃ, ὁ δὲ νεανίας ἀδυνατῶν νὰ ἀντιστῇ εἰς ἑσπρωτά τοσοῦτον, ἔλαβεν αὐτὴν εἰς τὴν ἀγκάλην του, τὴν ἔθλιψεν ἐπὶ τοῦ στήθους του καὶ τὴν ἀπέθεσεν ἐπὶ τῆς κλίνης.

— Μένε ἐκεῖ, τῇ εἶπε, καὶ κεραυνὸς ἂς μὲ καύσῃ, ἂν ἀφήσω νὰ σ' ἐκβάλλουν ἐκεῖθεν. Δὲν θέλω πλέον οὐδένα ἐκτὸς σου ν' ῥωτήσας δὲ τὴν θυρωρὸν, ἔμαθε μετὰ θετικῶς ἀκούσας, οὐδὲν ἐκτὸς σου νὰ ἴδω. Δικαίως μοι κόπῃς, ὅτι εἶχεν ἀντεραστὴν καὶ ὅτι τὸν προσάπτεις προδοσίαν, ἀλλὰ θὰ ἐνεργήσω ἡπάτων.

τώρα καὶ θὰ ἰδῇς, ἀφοῦ ἔτυχον πτωχὸς, πτωχοὶ θὰ ζήσωμεν. Ἀδιαφορῶ περὶ τοῦ ὀνόματός μου, τῆς οἰκογενείας μου καὶ τοῦ μέλλοντος.

Αἱ λέξεις αὗται προφερθεῖσαι μεθ' ὅλης τῆς ζέσεως τῆς πειθοῦς, παρήγοροι τῇ Βερνερέττᾳ ὑπῆρξαν. Παρεκάλεσε τὸν φίλον αὐτῆς νὰ τὴν ὀδηγήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν τῆς, διότι ἤθελε ν' ἀναπνεύσῃ καθαρὸν ἀέρα καὶ τοὶ καταβεβλημένοι. Καθ' ὁδὸν συνεφώνησαν περὶ τοῦ σχεδίου, ὅπερ ἔμελλον ν' ἀκολουθήσωσιν· ἰδοὺ δ' αὐτό. Ὁ Φρειδερίκος κατὰ τὸ φαινόμενον ὑπακούων εἰς τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς του, ἔμελλε νὰ παρστήσῃ αὐτῷ, ὅτι ἀδύνατον εἶνε νὰ δοκιμάσῃ τις τὸ διπλωματικὸν στάδιον μὲ ὀλίγα χρήματα· ὅθεν ἀνάγκη πᾶσα νὰ μένῃ εἰς Παρίσιους πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς πρακτικῆς αὐτοῦ δοκιμασίας. Ὁ Κ. Χομβέρτος κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ ἐνδώτῃ ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦ νὰ λησμονήσῃ ὁ υἱὸς του τοὺς παραλόγους αὐτοῦ ἔρωτας. Ἡ Βερνερέττα ἀφ' ἑτέρου, ἔμελλε ν' ἀλλάξῃ συνοικίαν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ νομίσωσιν ὅτι ἀνεχώρησεν· ἐνοικιάσασα δὲ μικρόν τι δωματίον κατὰ τὴν ὁδὸν Λαχάρπ ἢ εἰς τὰ πέριξ, ἔμελλεν ἐκεῖ νὰ ζῇ μετὰ τοιαύτης οἰκονομίας, ὥστε νὰ ἐπαρκῇ ὁ μισθὸς τοῦ Φρειδερίκου καὶ διὰ τοὺς δύο. Ἐκεῖ ὁ Φρειδερίκος ἔμελλε νὰ συγκατοικήσῃ μετ' αὐτῆς, ἅμα ὁ πατήρ του ἐπιστρέψῃ εἰς Βεζανσώνην. Διὰ τὰ ἐπίλοιπα, ὁ Θεὸς βοηθός. Τὸ σχέδιον λοιπὸν αὐτὸ παρεδέχθησαν οἱ δύο ἐρασταί, τὴν δ' ἐπιτυχίαν αὐτοῦ ἐνόμισαν ἀσφαλῆ, ὅπως πάντοτε συμβαίνει εἰς παρομοίαν περιστασιν.

Δύο ἡμέρας μετὰ ταῦτα, ὁ Φρειδερίκος διευθύνθη εἰς τῆς φίλης του ἀπὸ τῆς ἑκτῆς ὥρας τῆς πρωῆς, μετὰ ὀλόκληρον νύκτα διελθοῦσαν ἐν αὐπνίᾳ. Συνδιάλεξις τις, ἣν ἔσχε μετὰ τοῦ πατρὸς του, τὸν ἐτάραξε, διότι ἀπῆτουν ἐντόνως ν' ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν Βέρνην· ἤρχετο λοιπὸν ν' ἀσπασθῇ τὴν Βερνερέτταν, καὶ ν' ἀνεύρῃ πλησίον ταύτης τὸ καταβληθὲν αὐτοῦ θάρρος. Εὗρε τὸ δωματίον ἔρημον, τὴν κλίνην κενήν· ἔρωτῆσας δὲ τὴν θυρωρὸν, ἔμαθε μετὰ θετι-

Ἦδη πλέον ἡσθάνθη ἀγανάκτησιν μᾶλλον ἢ λύπην· ἠπατήθη τοσοῦτον, ὥστε ὁ ἐν τῇ καρδίᾳ του ἔρως ἀντικατέστη ὑπὸ τῆς περιφρονήσεως· ἐπιστρέψας εἰς τὰ ἴδια, ἔγραψε μακρὰν ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Βερνερέτταν, ἵνα βαρύνῃ ταύτην διὰ πικροτάτων ἐπιπλήξεων· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε νὰ πέμψῃ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, τὴν ἔσχισε σκεφθεὶς ὅτι ἀνάξιον τῆς ὀργῆς του ἦτο τοιοῦτον ἄθλιον πλάσμα. Ἀπεφάσισε ν' ἀναχωρήσῃ ὅσῳ τὸ δυνατόν ταχύτερον· ἐκράτησε κενὴν τινα θέσιν ἐν τῷ ἀναχωροῦντι τὴν ἐπαύριον διὰ τὸ Στρασβούργον λεωφορεῖω καὶ ἔτρεξε νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν πατέρα του, ὅστις τὸν συνεχάρη μεθ' ὅλης τῆς οἰκογενείας· ἐννοεῖται ὅτι δὲν ἠρώτησαν αὐτὸν, πῶς ἔτυχε νὰ ὑπακούσῃ τόσῳ ταχέως· μόνος ὁ Γεράρδος ἐγνώρισε τὴν ἀλήθειαν. Ἡ Δεσποινὶς Δαρσύ μεγαλοφώνως ἀνεκοίνωσεν, ὅτι διὰ τὴν τοιαύτην του μεταμέλειαν ὁ Φρειδερίκος ἦτον ἄξιος οἴκτου, καὶ ὅτι οἱ ἄνδρες αἰέποτε θὰ πάσχωσιν ἐλλείψει καρδίας. Ἡ Δεσποινὶς Χομζέρτου ἠύξησε διὰ τοῦ ἐξ οἰκονομιῶν ἀποθεματικοῦ αὐτῆς κεφαλαίου τὴν μικρὰν ποσότητα, ἣν ὁ ἀνεψιὸς τῆς ἐλάμβανε μεθ' ἑαυτοῦ. Γεῦμα ἀποχαιρετισμοῦ συνήνωσε τὴν οἰκογένειαν ὁλόκληρον καὶ ὁ Φρειδερίκος ἀνεχώρησε διὰ τὴν Ἑλβετίαν.

X

Αἱ διασκεδάσεις καὶ οἱ κόποι τοῦ ταξιδίου, τὸ ἐλκυστικὸν τοῦ νεοφανοῦς, αἱ ἀπαιτούμεναι ἐνασχολήσεις διὰ νέον στάδιον, ἀπέδωκαν ἐντὸς μικροῦ εἰς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὴν γαλήνην· μετὰ φρίκης δ' ἐσκέπτετο πλέον τὸ ὀλέθριον ἐκείνο πάθος, ὅπερ μικροῦ δεῖν ἠθέλε τὸν ἀπολέσει. Ἐν τῇ πρεσβείᾳ περιποιητικωτάτην εὔρεν ὑποδοχὴν, διότι καὶ καλῶς ἦτο συστημένος, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξωτερικὴ του μορφή συνηγόρει· ἔτι δὲ μᾶλλον τὰ προτερήματα αὐτοῦ ἐξύψου, χωρὶς οὔτε τὴν λαμπρότητα των ν' ἀφαιρῇ, ἢ ἐμφυτος αὐτῷ μετριοφροσύνη. Ἐντὸς ὀλίγου καθεῖξεν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀξιότιμον θέσιν, τὸ δὲ μέλλον μειδιῶν παρίστατο πρὸ αὐτοῦ.

Ἡ Βερνερέττα πολλάκις τῷ ἔγραψεν εὐθύμως ἔρωτῶσα, ἂν τῶντι διὰ παντός ἀνεχώρησεν, ἢ ἂν ἐσκόπευε νὰ ἐπιστρέψῃ μετ' ὀλίγον. Κατ' ἀρχὰς ἀπεῖχε ν' ἀπαντήσῃ,

ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ ἐπιστολαὶ τῆς ἐρωμένης ἐξηκολούθουν καθιστάμεναι συνεχεῖς καὶ κατεπείγουσαι, ἔχασε τὴν ὑπομονὴν του καὶ ἀπήντησεν ἐκκενῶν τὴν πλημμυροῦσαν αὐτοῦ καρδίαν. Ἠρώτησε τὴν Βερνερέτταν, ἂν ἐλησμόνησε τὴν διπλὴν αὐτῆς προδοσίαν· τὴν παρεκάλεσε δὲ νὰ μὴ τὸν ἐνοχλῇ τοῦ λοιποῦ διὰ προσπεποιημένων διαβεβαιώσεων, παίγνιον τῶν ὁποίων δὲν ἐγίνετο πλέον. Περαιῶν ἠὺχαρίσται τὴν θείαν πρόνοιαν, ὅτι ἐγκαίρως αὐτὸν ἐφώτισε, καὶ ἐβεβαίωτο τὸ ἀμετάκλητον τῆς ἀποφάσεώς του, λέγων ὅτι μετὰ μακρὰν μόνον ἐν ξένη γῇ διαμονὴν ἠθέλει ἐπανίδει τὴν Γαλλίαν. Μετὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἡσθάνθη ἑαυτὸν μᾶλλον ἐν ἀνέσει καὶ ὀλοτελῶς λυτρωθέντα τοῦ παρελθόντος. Ἡ Βερνερέττα ἔκτοτε ἔπαυσε τὰς ἐπιτολάς τῆς καὶ πλέον, οὐδὲν ἤκουσε περὶ αὐτῆς ὁ Φρειδερίκος.

Ἀγγλική τις οἰκογένεια ἀρκούντως πλουσία κατῴκει κομψὴν τινα οἰκίαν εἰς τὰ πέριξ τῆς Βέρνης. Ὁ Φρειδερίκος ἐυστήθη εἰς ταύτην· φιλοφρόσυνοι ὑποδοχαὶ ἐγίνοντο ἐκεῖ ὑπὸ τριῶν νεανίδων, ὧν ἡ πρεσβυτέρα ἦτον εἴκοσιν ἐτῶν· αὕτη παρετήρησεν ἀμέσως τὴν ζωηρὰν ἐντύπωσιν, ἣν παρήγαγεν ἐπὶ τοῦ νέου ἀκολουθούθου διὸ καὶ δὲν ἐφάνη ἀναίσθητος. Ὁ Φρειδερίκος ὁμῶς εἰσέτι ἐντελῶς μὴ ἰαθεῖς, δυσκόλως μὲν ἠδύνατο εἰς νέον ἔρωτα νὰ παραδοθῇ, ἀλλὰ μετὰ τοσαύτας ταραχὰς καὶ θλίψεις ἡσθάνετο τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ περιλάβῃ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ αἶσθημα ἥρεμον καὶ ἀγνόν. Ἡ ὡραία Φανὴ μυστικοσύμβουλος μὲν αὐτοῦ δὲν κατέστη ὡς ἡ Δεσποινὶς Δαρσύ, ἀλλ' ἐμάντευσεν ὅτι ὁ Φρειδερίκος ἔπαθεν, χωρὶς μολαταῦτα οὗτος νὰ τῇ διηγηθῇ τοὺς πόνους του· ἐπειδὴ δὲ τὸ γλυκὺ τῶν γαλανῶν αὐτῆς ὀφθαλμῶν βλέμμα ἐφαίνετο παρηγοροῦν τὸν Φρειδερίκον, συχνὰ πρὸς τὸ μέρος αὐτοῦ τὸ ἔρριπτεν ἡ νεάνις.

Ἡ εὐμένεια ἐπιφέρει τὴν συμπάθειαν, ἡ δὲ συμπάθεια τὸν ἔρωτα. Ἐντὸς τριῶν μηνῶν ὁ ἔρως δὲν ἦλθε μὲν, ἀλλ' ἐπλησίαζε, διότι ἄνθρωπος χαρακτῆρος τοσοῦτον τρυφεροῦ καὶ ἐπιδεκτικοῦ διαχύσεως, μόνον ἐπὶ τῷ ὄρῳ τοῦ νὰ ἔχῃ ἐμπιστοσύνην ἠδύνατο νὰ ἔχῃ καὶ σταθερότητα. Ὁ Γεράρδος δὲ

καιον είχε λέγων αὐτῷ ἄλλοτε, ὅτι θὰ ἡγάπα τὴν Βερνερέτταν πλεיותרον τοῦ ὀρισθέντος παρ' αὐτοῦ χρόνου, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἔπρεπε καὶ ἡ Βερνερέττα ἐπίσης νὰ τὸν ἀγαπᾷ, τοῦλάχιστον κατὰ τὸ φαινόμενον. Καρδίας ἀσθενοῦς καὶ ἀναξιοπαθοῦσῃς ἡ ὑπαρξίς καθίσταται ἐκκρεμής· ἢ νὰ συντριβῇ πρέπει, ἢ νὰ λησμονήσῃ· διότι δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτουμένην δύναμιν, ὅπως μὲν πιστὴ εἰς ἀνάμνησιν, ἕνεκα τῆς ὁποίας πάσχει. Ὁ Φρειδερίκος ὅθεν ἔλαβε τὴν ἑξὶν ἡμέραν τῇ ἡμέρᾳ νὰ ζῇ ἀπολύτως διὰ τὴν Φανὴν, ἐντὸς μικροῦ δὲ ἐγένοντο καὶ σκέψεις περὶ γάμου. Ὁ νεανίας δὲν εἶχε με γάλην περιουσίαν, ἀλλ' ἐστερρώθη ἐν τῇ θέσει του καὶ εἶχεν ἰσχυρὰς προστασίας· ὁ δ' ἔριως ὁ αἶρων πᾶν πρόσκομμα συνηγόρει ὑπὲρ αὐτοῦ· ἀπεφασίσθη ὅθεν νὰ ζητηθῇ χάρις τις ἀπὸ τὴν αὐλὴν τῆς Γαλλίας, καὶ ἀφοῦ ὁ Φρειδερίκος διορισθῇ δεῦτερος γραμματεὺς, νὰ γίνῃ σύζυγος τῆς Φανῆς.

Ἡ εὐτυχὴς αὕτη ἡμέρα ἀνέτειλε τέλος πάντων· οἱ νεόνυμφοι πρὸ μικροῦ ἠγέρθησαν τῆς κλίνης καὶ ὁ Φρειδερίκος ἐν τῇ μέθῃ τῆς εὐτυχίας του περιεπτύσσετο τὴν σύζυγον αὐτοῦ· ἐκάθητο παρὰ τῇ ἐστίᾳ· σπινθηροβόλησις τῆς πυρᾶς καὶ αἰφνίδιος ἀνάλαμψις φλογὸς φρίκην αὐτῷ ἐνεποίησαν. Διὰ παραδόξου ἐπενεργείας τῆς μνήμης του ἀνελογίσθη αἰφνης τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν διὰ πρώτην φοράν εὐρέθη οὕτω μετὰ τῆς Βερνερέττας παρὰ τῇ ἐστίᾳ μικροῦ τινὸς δωματίου. Τὴν παράδοξον ταύτην σύμπτωσιν ἀφίνω νὰ σχολιάσωσιν οἱ διὰ τῆς φαντασίας αὐτῶν ἀρεσκόμενοι νὰ παραδέχωνται, ὅτι ὁ ἄνθρωπος προαισθάνεται τὸ πεπρωμένον. Ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἔφερόν εἰς τὸν Φρειδερίκον ἐπιστολὴν ἐκ Παρισίων, ἀναγγέλλουσαν τὸν θάνατον τῆς Βερνερέττας. Περιττὸν κρίνω νὰ ζωγραφίσω τὴν ἐκπληξιν αὐτοῦ καὶ τὴν λύπην· ἀρκούμαι μόνον νὰ θέσω ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀναγνώστου τὸν πρὸς τὸν φίλον αὐτῆς ἀποχαιρετισμὸν τῆς δυστυχοῦς κόρης· θέλει λάβει ὁ ἀναγνώστης ἐξήγησιν τῆς διαγωγῆς αὐτῆς ἐν ὀλίγοις γεγραμμένοις διὰ τοῦ ιδιάζοντος αὐτῇ ἡμιευθύμου πλὴν καὶ μελαγχολικοῦ ὕφους.

«Φεῦ! Φρειδερίκε, καλῶς ἐγώριζες ὅτι

ὄνειρον ἦτο. Ἀδύνατον ἦτο νὰ ζήσωμεν ἡσυχὰ καὶ νὰ ἡμεθα εὐτυχεῖς. Ἡθέλησα νὰ φύγω ἀπὸ ἐδῶ· ἀλλ' ἐδέχθην αἰφνης τὴν ἐπίσκεψιν νέου τινὸς, τὸν ὁποῖον ἐγνώρισα εἰς τὰς ἐπαρχίας ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς δόξης μου· ἐτρελλαίνοτο δι' ἐμὲ εἰς τὸ Βορδῶ. Δὲν ἠξέυρω ποῦ ἔμαθες τὴν διεύθυνσίν μου καὶ ἐλθὼν ἔπεσε εἰς τοὺς πόδας μου, ὡς εἰάν ἦμην ἀκόμη βασίλισσα τοῦ θεάτρου. Μοὶ προσέφερε τὴν περιουσίαν του, ἥτις εἶναι μικρὰ πράγματα καὶ τὴν καρδίαν του, ἥτις εἶναι τίποτε. Ἦτο τὴν ἐπαύριον, φίλε, τῆς ἡμέρας καθ' ἣν με ἐγκατέλειψες, ἐπαναλαμβάνων ὅτι θὰ φύγης. Δὲν ἤμην πολὺ εὐθυμος, ἄχαπτητέ μοι, καὶ δὲν ἤξευρα ποῦ νὰ γευματίσω· ἀφέθην ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του, πλὴν δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθην νὰ ὑπομείνω· εἶχα φέρει εἰς τὴν οἰκίαν του τὰ σανδάλιά μου· ἔστειλα ἀμέσως τὰ ἐζήτησα ὀπίσω καὶ ἀπεφάσισα νὰ ἀποθάνω.

«Μάλιστα, καλέ μου δυστυχῇ, ἠθέλησα νὰ σὲ ἀφήσω μόνον. Δὲν ἠδυνάμην νὰ ζήσω ὡς ῥάπτρια· ἐν τούτοις τὴν δευτέραν φοράν τὸ εἶχα ἀποφασίσαι, ἀλλ' ὁ πατήρ σου καὶ πάλιν ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν μου· — αὐτὸ δὲν τὸ ἔμαθες. Τί ἤθελες νὰ τῷ εἰπῶ; ὑπεσχέθην νὰ σὲ λησμονήσω καὶ ἐπέστρεψα εἰς τοῦ λατρευτοῦ μου. ὦ! πόσον ἐστενοχωρήθην! Πταίω μήπως, ἂν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μὲ φαίνονται ἄσχημοι καὶ ἀνόητοι ἀφ' ὅτου σὲ ἀγαπῶ; Ἐν τούτοις δὲν ἤμπορῶ νὰ ζήσω εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν· τί νὰ κάμω;

«Δὲν φονεύομαι, φίλε μου, ἀποτελειώνομαι· δὲν εἶναι μέγας ὁ φόνος τὸν ὁποῖον κάμνω, διότι ἡ ὑγεία μου εἶναι ἐλεεινὴ καὶ ἀπωλέσθη διὰ παντός, ἀλλὰ μηδὲν θὰ ἦσαν ὅλα ἄνευ τῆς ἀνίας. Λέγουσιν ὅτι νευμφεύσαι· εἶναι ὠραία; Χαῖρε, χαῖρε! Ἐνθυμοῦ, ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι καλὸς, τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐπότιζες τὰ ἄνθη σου. ὦ! πόσον ταχέως σὲ ἠγάπησα! Ἀμα σ' ἐβλεπον ἐσκίρτων, ὠχρίων. Ὑπῆρξα πολὺ εὐτυχὴς μετὰ σοῦ· χαῖρε!

«Ἄν ὁ πατήρ σου ἤθελε, δὲν θ' ἀπεχωριζόμεθα· ἀλλὰ χρήματα δὲν εἶχες σὺ, δὲν εἶχον καὶ ἐγώ· ἰδοὺ ἡ δυστυχία μας. Καὶ μαθήτρια ῥάπτριας ἂν ἐγινόμην, δὲν θὰ ἔμενον· τί νὰ γίνῃ; Δύο ἤδη φορές δοκι-

μάζω ν' ἀρχίσω ἐκ νέου, ἀλλ' οὐδὲν ἐπι-
τυγχάνει.

«Σὲ βεβαιώνω, ὅτι δὲν θέλω ν' ἀποθάνω
ἀπὸ τρέλλαν μου· ἔχω ὅλας μου τὰς φρέ-
νας· Οἱ γονεῖς μου (ὁ Θεὸς νὰ τοὺς συγχω-
ρήσῃ) ἐπανῆλθον πάλιν. Ἄν ἐγνώριζες τι
θέλουν νὰ μὲ κάμουν! Εἶναι ἀηδία νὰ γί-
νεταί τις παίγνιον τῆς πενίας καὶ νὰ δια-
σῶνται οὕτω παρ' ἄλλων. Ὅταν ἄλλοτε
ἠγαπήθημεν, ἂν ἤμεθα περισσότερον οἰκονό-
μοι, θὰ ἦτον καλλίτερα· ἀλλὰ σὺ ἤθελες
νὰ πηγαίνῃς εἰς τὸ θέατρον καὶ νὰ διασκε-
δάζωμεν. Διήλθομεν καλὰς νύκτας εἰς τὴν
Καλύβην.

«Χαῖρε, φίλτατέ μοι, διὰ τελευταίαν
φορὰν, χαῖρε. Ἄν ἤμην καλλίτερα θὰ εἰσ-
ηρχόμην πάλιν εἰς τὸ θέατρον, ἀλλὰ μόνη
ἢ ἀναπνοὴ μοὶ μένει. Μὴ ἐπιπλήττης ποτὲ
τὸν ἑαυτὸν σου διὰ τὸν θάνατόν μου, διότι
καλῶς αἰσθάνομαι ὅτι, ἂν ἠδύνασο, οὐδὲν τού-
των ἤθελε συμβῆ· τὸ ἠνθόουν ἐγὼ καὶ δὲν
ἐτόλμων νὰ τὸ εἰπῶ· τὸ πᾶν ἐν τῇ προε-
τοιμασίᾳ τοῦ ἔβλεπον, ἀλλὰ δὲν ἤθελον νὰ
σὲ ταραξῶ.

«Μελαγχολικὴ εἶναι ἡ νύξ καθ' ἣν σὲ
γράφω, θλιβερωτέρα, ἔσο βέβαιος, καὶ ἐκεί-
νης καθ' ἣν ἤλθες παρ' ἐμοί, ἐκρυσσε τὴν
θύραν καὶ μὲ εὖρες ἐξελθοῦσαν. Ποτὲ δὲν σ'
ἐνόμιζα ζηλότυπον· ἅμα ἔμαθον ὅτι ὠργί-
σθης, ἐλυπήθην συγχρόνως καὶ νύχαριστήθην.
Διατὶ ὡς κύριος δὲν μ' ἐπερίμενες; θὰ ἔβλε-
πες τὶ πρόσωπον εἶχα ἐπιστρέφουσα διὰ τὴν
καλὴν μου ἐπιτυχίαν· δὲν βλάπτει, μὲ ἡ-
γάπας πλειότερον παρ' ὅσον ἔλεγες.

«Θέλω νὰ τελειώσω καὶ δὲν δύναμαι
προσκολλῶμαι εἰς τὸν χάρτην τοῦτον, ὡς
εἰς λείψανον ζωῆς, πυκνόνω τὰς γραμμάς,
θέλω διὰ τῆς βίας νὰ συναθροίσω πᾶν ὅ,τι
σκέπτομαι καὶ νὰ σοὶ τὸ στείλω. Ὅχι, δὲν
ἐγνώρισας τὴν καρδίαν μου. Μὲ ἠγάπησας,
διότι εἶσαι καλὸς, ἐνεκα οἴκτου ἤρχεσο καὶ
μ' ἔβλεπες, πρὸς τούτοις δ' ὀλίγον καὶ διὰ
νὰ διασκεδάζῃς. Ἄν ἤμην πλουσία, δὲν θὰ
μ' ἐγκατέλειπες· τυῦτο λέγω κατ' ἐμαυ-
τὴν καὶ τοῦτο εἶναι τὸ μόνον ὅπερ μ' ἐν-
θαρρύνει. Χαῖρε!

«Εἴθε ὁ πατήρ μου νὰ μὴ μετανοήσῃ
διὰ τὸ κακὸν τοῦ ὁποίου αἰτία ἐγένετο
Τώρα τὸ αἰσθάνομαι, τί δὲν ἐδίδον διὰ νὰ

κερδίζω μὲ τὰς χεῖράς μου τὸν ἐπιούσιον
ἄρτον· ἀλλ' εἶναι πολὺ ἀργά. Ἄν, ὅτε εἴ-
μεθα παιδία, ἦτο δυνατόν νὰ ἴδωμεν τὴν
ζωὴν μας ἐντὸς καθρέπτου, δὲν θὰ ἐτελείω-
νον οὕτω· θὰ μὲ ἠγάπας εἰσέτι· ἀλλ' ἴσως
ὄχι, διότι μέλλεις νὰ νυμφευθῇς.

«Πῶς ἠδυνήθης νὰ μὲ γράψῃς ἐπιστολὴν
τόσῳ σκληρὰν; Ἀφοῦ ὁ πατήρ σου τὸ ἀπή-
τει καὶ ἀφοῦ ἐμελλες ν' ἀναχωρήσῃς, δὲν
ἐπίστευα ὅτι κάμνω ἄσχημα δοκιμάζουσα
νὰ λάβω ἄλλον ἐραστήν. Ποτὲ δὲν ἠσθάν-
θην παρόμοιόν τι καὶ ποτὲ δὲν εἶδον γε-
λοιωδέστερόν τι ἀπὸ τὴν μορφήν του, ὅτε
τῷ ἀνήγγειλα ὅτι ἐπιστρέφω εἰς τὸν οἶ-
κόν μου.

«Ἡ ἐπιστολή σου μὲ ἀπήλπισε· δύο ἡ-
μέρας ἔμεινα πλησίον τῆς πυρᾶς μου χωρὶς
νὰ δύναμαι νὰ εἰπῶ λέξιν, μήτε νὰ κινή-
σω. Ἐγεννήθην πολὺ δυστυχῆς, φίλε μου.
Ἄν ἤμπορεῖς νὰ φαντασθῇς πῶς μὲ μετε-
χειρίσθη ὁ ἀγαθὸς Θεὸς εἰκοσιν ἤδη ἔτη
δυστυχῇ· ποῦ ζῶ ὡς νὰ εἶχε στοίχημα.
Παιδίον, μὲ ἐκτύπων καὶ ὅτε ἔκλαιον, μὲ
ἔστελλον ἔξω· «πήγαινε νὰ ἰδῇς ἂν βρέχῃ»
ἔλεγεν ὁ πατήρ μου. Ὅτε ἤμην δώδεκα
ἐτῶν, μὲ ἔβαλλον νὰ ροκανίζω σανίδας· καὶ
ὅτε ἔγινα πλέον γυνή, πόσον μὲ κατέτρε-
ξαν! Ἐπέρασά τὸν βίον μου προσπαθοῦσα
νὰ ζήσω καὶ ἐπὶ τέλους εὖρον ὅτι πρέ-
πει ν' ἀποθάνω. Ὁ Θεὸς νὰ εὐλογήσῃ
σὲ, ὅστις μ' ἔδωκες τὰς μόνας, μόνας εὐτυ-
χεῖς ἡμέρας! Ἀνέπνευσά τότε καλὴν πνοὴν
ἀνέμου· ὁ Θεὸς εἴθε νὰ σοὶ τὴν ἀποδώσῃ!
Εἴθε νὰ ἦσαι εὐτυχῆς, ἐλεύθερος, ὦ φίλε!
Εἴθε νὰ ἀγαπᾷσαι, ὅπως σὲ ἀγαπᾷ ἡ θνήσκου-
σα, ἡ δυστυχῆς σου Βερνερέττα.

«Μὴ λυπηθῇς· ὅλα ἐντὸς ὀλίγου θὰ τε-
λειώσουν. Ἐνθυμεῖσαι γερμανικὴν τινα τρα-
γωδίαν· ποῦ μὲ ἀνεγίνωσκες μίαν ἐσπέραν
ἐν τῇ οἰκίᾳ μας; Ὁ ἥρωες τοῦ δράματος
ἐρωτᾷ: «Τί θὰ φωνήσωμεν ἀποθνήσκοντες;
— Ἐλευθερία!» ἀπαντᾷ ὁ μικρὸς Γεώρ-
γιος. Ἐκλαυσε ἀναγινώσκων τὴν λέξιν
αὐτήν. Κλαῦσε λοιπόν! Εἶνε ἡ τελευταία
φωνὴ τῆς φίλης σου.

«Οἱ πτωχοὶ ἀποθνήσκουν ἄνευ διαθήκης·
ἐντούτοις σοὶ στέλλω πλόκαμον ἐκ τῆς κό-
μης μου. Μίαν ἡμέραν, ὅτε ὁ κομμωτής μοὶ
τὴν ἔκαυσε διὰ τοῦ σιδήρου του, ἐνθυμοῦ-

μαι ὅτι ἤθελες νὰ τὸν κτυπήσῃς. Ἀφοῦ δὲν ἤθελες νὰ μοῦ καύσουν τὰς τρίχας, δὲν θὰ ῥίψῃς βέβαια εἰς τὸ πῦρ τὸν πλόκαμον τοῦτον.

«Χαῖρε, καὶ πάλιν χαῖρε... διὰ πάντοτε.

Ἡ πιστὴ σου φίλη

BERNEPETTA.»

Μὲ εἶπον ὅτι μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ὁ Φρειδερίκος ἔκαμιν ἐφ' ἑαυτοῦ ὀλεθρίαν ἀπόπειραν. Περὶ τούτου δὲν θὰ ὁμιλήσω ἐνταῦθα. Οἱ ἀδιάφοροι θεωροῦν πολλάκις γελοίας παρομοίας πράξεις, ὅταν ἐπιζήσῃ τις. Αἱ κρίσεις τῶν ἀνθρώπων εἶναι λυπηραὶ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ἐγγελάται ὁ ἀποπειραθεὶς νὰ φονευθῇ, ὁ δ' ἀποθανὼν λησμονεῖται.

(Μετάφρασις I. K.)

ΠΕΡΙ ΑΒΥΣΣΙΝΙΑΣ.

(Συνέχεια ἀπὸ φυλ. Δ'. καὶ Ε'. τέλος).

Ὁ κώδῃξ δὲ τῆς Ἀβυσσινίας εἶναι σκληρότατος· βαίνει κατὰ τὸ Μωσαϊκὸν ῥητὸν «ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος.» Εἰς τοὺς ὑποπεσόντας εἰς πολιτικὴν συνωμοσίαν ἀποκόπτεται ὁ δεξιὸς ποῦς καὶ ἡ ἀριστερὰ χεὶρ. Συνήθως ὁ θάνατος ἐνὸς ἀτόμου ἐκδικεῖται ὑπὸ τῶν συγγενῶν, οἵτινες πρὸς τοῦτο μεταχειρίζονται τὸ αὐτὸ ὄπλον δι' αὐτὸν ἐφονεύθη τὸ θῦμα. — Ἀπασαὶ αἱ δίκαι ἀναφέρονται εἰς τινὰ δικαστήν, καλούμενόν σουμ καὶ ἐνῶ τὸ ἐν μέρος ὁμιλεῖ, τὸ ἄλλο δὲν δύναται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ διακόψῃ τὸν ἀγορεύοντα. — Οἱ μάρτυρες δὲ ὀρκίζονται πρότερον τὸν ἐξῆς ὄρκον. «Νὰ ἀποθάνῃ ὁ Θεόδωρος, εἴαν δὲν λέγω ἀληθῆ.»

Βασιλεὺς Θεόδωρος. Ὑπολείπεται ἤδη ἡμῖν νὰ εἰπωμέν τινα καὶ περὶ τοῦ βασιλέως Θεοδώρου. Ἡ μήτηρ του ἦτο πτωχοτάτη τις γυνή, ἥτις ἐπορίζετο τὰ πρὸς τὸ ζῆν πωλοῦσα τὸ ἀνθελμιντικὸν φάρμακον κόσσο, ὃπερ ἀνωτέρω που ἀνεφέραμεν ὁ δὲ πατήρ του Χαϊλάς καλούμενος ἦν ἀ-

δελφὸς τοῦ διοικητοῦ τῆς δυτικῆς Ἀβυσσινίας *Δεδζάζ Κομποῦ*. Τὸ καθαυτὸ δὲ ὄνομα τοῦ Θεοδώρου ἦν *Λιδζι Κάσσα*. Ἐκ μικρᾶς ἡλικίας ὁ παῖς ἐγυμνάσθη εἰς τὴν πολεμικὴν τέχνην καὶ κατέστη ῥωμαλεώτατος, καθότι διέμενεν ὡς ὑπασπιστὴς παρὰ τῷ θεῷ του *Δεδζάζ Κομποῦ*. Συνενῶν ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὸ θάρρος στρατιώτου καὶ τὴν τόλμην κατακτητοῦ, μὴ ἀνεχόμενος δὲ τὴν τυραννίαν τοῦ βασιλέως *Ῥας-Ἀλῆ*, ὁ Κάσσα συνήθροισε περὶ αὐτὸν ἀρκετοὺς στρατιώτας καὶ ἀνακηρυχθεὶς διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας *Δεμβαίας*, ἐπανεστῆ κατὰ τοῦ βασιλέως. Ὁ *Ῥας-Ἀλῆ* ἔπεμψε κατ' αὐτοῦ ἀρκετὸν στράτευμα, πλὴν ὁ Κάσσα οὐ μόνον κατετρόπωσε αὐτό, ἀλλὰ καὶ βαδίσας κατ' αὐτῆς τῆς *Ἀμχάρας*, τῆς ἑδρας τοῦ βασιλέως, αὐτὴν μὲν κατέστρεψε, τὸν δὲ *Ῥας-Ἀλῆ* ἠνάγκασε νὰ ζητήσῃ ἐν τῇ φυγῇ σωτηρίαν. Γενόμενος οὕτω κύριος τῆς *Ἀμχάρας*, ὁ Κάσσα ἔστρεψε τὰ νικηφόρα ὅπλα του κατὰ τῶν ἡγεμονίσκων τῶν ἐπαρχιῶν *Γοδζάμ*, *Σχυόας* καὶ *Τιγραίας*. Τὸ ὄνομά του καὶ μόνον ἤρχεσε νὰ ἐπενέγκῃ τὸν τρόμον τοῖς ἐχθροῖς, καὶ μία μετὰ τὴν ἄλλην αἱ ἐπαρχίαι αὗται ἔπεσον εἰς τὴν ἐξουσίαν του. Μείνας οὕτως ἄνευ ἀντιζήλων ὁ Κάσσα τὸ 1854 ἐστέφθη ἐν Ἀξουμίτῃ (α) βασιλεὺς τῶν βασιλείων τῆς Αἰθιοπίας ὑπὸ τὸ ὄνομα Θεόδωρος.

Ὁ Θεόδωρος κατὰ τὰς εἰδήσεις τῶν περιηγητῶν ἦν ἄνθρωπος ἀμάθης, τυραννικὸς καὶ βιαιότατος. Ὅτε ἐστέφθη βασιλεὺς ἐν Ἀξουμίτῃ ἐξέδωκε τὴν ἐξῆς προκήρυξιν. «Ἐγὼ ἔκαμα συμφωνίαν μὲ τὸν Θεόν· αὐτὸς ὑπεσχέθη, νὰ μὴ καταβῇ ἐπὶ γῆς, ἵνα μὲ πλήξῃ, ἐγὼ ὑπεσχέθην νὰ μὴ ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἵνα τὸν πολεμήσω.» Ὁ Γάλλος *Lejean* διηγεῖται τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον περὶ αὐτοῦ. «Τὸ 1856 Δαυῖδ ὁ πατριάρχης τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐπιφορτισθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου Σαῖδ-Πασσᾶ μὲ ἑκτακτὸν τινα ἀποστολὴν, ἔφθασεν εἰς

(α) Κατὰ παραδρομὴν ἐν τῷ α. μέρει τῆς διατριβῆς ταύτης, τῷ δημοσιευθέντι ἐν τῷ Γ'. Φυλλαδίῳ, τὴν πόλιν ταύτην, ἣν οὕτω καλεῖ Στέφανος ὁ Βυζάντιος (σ. 46, 3), ἐγράψαμεν μὲ τὸ ἐγγώριον ὄνομα Ἀ ξ ο ὕ μ.